

***Határőrség,
határőrizet 1945-1990.***

***Prof. Dr Sallai János
r. ezredes
NKE RTK***

Mi határozta meg a mindenkori határőrizetet

- államhatár jellege;
- biztonsági környezet;
- az állam politikai és szövetségi kapcsolat rendszere;
- államhatárra leselkedő veszélyforrások nagysága, jellege;
- az adott állam gazdasági teljesítőképesége és technikai színvonala;
- társadalom szereplői, a közélet, közhangulat alakulása;
- a határőrizeti feladatok végrehajtásában résztvevő hivatásos és sorállomány.;
- szomszédos államok jellemzői és a velük meglévő kapcsolat, viszony.

1945 után

- HM alárendeltség
- vármegyénként 1 h.portyázó század
- 1945. május 14. SZEB 5000 fő max.
- 27 hp. század 150 őrs
- anyagi-technikai felszerelésük, összeköttetési lehetőségük sokszor a minimális szintet sem érték el
- **„fő az öntevékenység, amit a határ őrs szolgálatot teljesítő minden tiszttől, tiszthelyettestől és legénységtől”**

Délen

„A túloldali szervekkel az érintkezés nem megértő, és nem szívélyes. Jellemző a túloldali szervek felfogására pld. az, hogy a nekik nem tetsző és főleg politikailag megbízhatatlan elemeket átteszik Magyarországra, nemzetiségre és állampolgárságra való tekintet nélkül. Vagy pld. a nyugatról hazatérő jugó állampolgárokat nem engedik be azzal, hogy nekik ilyenekre nincs szükség”

Északon

„Csehszlovákiából a Dunán 10 ember jutott át, akik előadták, hogy a csehszlovákiai magyarokat Uszor községbe gyűjtik 20 kg-os úti poggyásszal, ott vagonírozva úgy hírlik, hogy Szudéta vidékre deportálják.”

Szlovák-magyar lakosságcsere

Nyugaton

„A nyilas éra alatt szolgálatot teljesítő katonák közül azok akik Németországba szöktek, lassan visszaszivárognak, de jelentkezési kötelezettségüknek eleget tesznek, így az illetékes hatóságnak meg van a módja az eljárás lefolytatására.

A vonaton utazók 90%-a orosz katona s csak 10 %-a a polgári utas.

Az orosz katonák magatartására vonatkozóan az alábbiakat jelentem: F. évi október 30-án 19h-kor Hegyeshalom állomáson veszteglő orosz katonai szerelvényből orosz katonák szálltak le és kifosztották a vasúti raktárt ahol 20 000 000 P. volt.

Egyes orosz katonák elősegítik a csempésztést.

Külföldiek közül leggyakrabban a görögök és jugoszlávok foglalkoznak csempészettel.”

Azok a 40-es évek vége

„honvédkerületi parancsnokságok rendelkezésére álló csekély anyagi lehetőségek, az összeköttetésnek csaknem teljes hiánya, a tiszti, tiszthelyettesi kar és legénység szakképzettségének, erkölcsi és politikai felfogásának súlyos hiányosságai, a szomszéd népekkel kapcsolatos viszonyunk tisztázatlansága, ebben az átmeneti időszakban lehetetlenné tették azt, hogy a határőrség felelősségteljes feladatát jól tudja ellátni.”

Kapcsolat kezdete a helyi lakossággal

***„A határvadászok legyenek a falukban a demokratikus, a haladó eszmék fáklyavivői. Ráz-
zák fel a falut a régi fásultságából,
közönyösségéből...***

***Az őrsök legyenek
indítványozói a
faluban rendezendő
színdaraboknak,
ünnepélyeknek,
sporteseményeknek,
vegyék ki részüket a
tanító, felvilágosító
tanfolyamokból is...***

HATÁRŐRNAPOK

JUNIUS
3-6 IG

B U D A P E S T E N

MÁJUS 28-JUNIUS 1.IG

HATÁRŐRNAPOK

BUDAPESTEN.

ÁVH-s idők

- Előtte aknamező lerakása nyugaton, majd délen
- Kishatárforgalom megszüntetése
- Laktanyaépítési program, főleg nyugaton és délen.
- Határőrség leválasztása Honvédségről
- 1950. január 01 ÁVH Határőrség
- Szovjet tanácsadók
- Szovjet szabályzatok, modell másolása

Azok az 50'-as évek

közös parancsnokságot hoztak létre a Belső Karhatalmi Parancsnoksággal;

tovább növelték az **erőösszpontosítást** a déli és nyugati viszonylatban;

1000 fős **létszámemelést** hajtottak végre;

erős, aktív határőr felderítő szolgálatot szervezettek;

önálló kerület és zászlóalj parancsnokságokat hoztak létre;

minden szinten kiépítették a **politikai apparátust**;

z. és kerület szinten tartalék alegységeket és műszaki zárrendszer telepítésére, kiszolgálására szakalegységeket hoztak létre (déli és nyugati viszonylatban);

mind az őrsöket, mind a FEP-eket erőösszpontosításnak megfelelően kategorizálták

1953

Határőrség kísérletként épít egy 9.2 km hosszú elektromos mérőberendezést az Ágfalvai őrs működési területén a határral 1-1.5 km-el párhuzamosan egy hat méterese nyomsávban

BÓZÓT vadrózsa, szeder telepítése??????

A határőr őrs feladatai az 50'-es években

„Az őrs feladat, hogy megvédje egy bizonyos ideig a MNK-t a mi drága hazánk talpalatnyi földjét. Amikor az őrs szerepéről, feladatáról beszélünk a határőrizetben, mindenek előtt azt kell, hogy közöljem az elvtársakkal, hogy Pártunk és a mi bölcs, szeretett Vezérünk és Tanítónk, Rákosi Elvtárs igen sokat foglalkozik a Határőrség munkájával, nap, mint nap felbecsülhetetlen segítséget nyújt nekünk ahhoz, hogy a határőrizet megtisztelő feladatát eredményesen hajtsuk végre.”

1956 vízváltó

- Ths növekedés a nyugati és déli határon
- Aknamező felszedése, csapás az imperialistákra
- Októberi események
- **Határrend felbomlása**
- **Határőrség vezetése határozott intézkedéseket nem fogantatosított, magára hagyta a végrehajtókat.**
- Az őrsök, FEP-ek állománya, vezetése a rádióból és a menekülőktől szerzett információt a kialakult helyzetről.
- **1957-től BM Határőrség**

A „zöld ávós” időszakról

Az ellentmondások és a szovjet szabályzatok másolása, szovjet határőrizeti modell átvétele ellenére is fejlődött a határőrség. A lerongyolódott, vert seregből összeállt egy több lépcsős határőrizeti rendszert megvalósító határőr szervezet. Egységes fegyverzettel, technikai eszközökkel szerelték fel a szervezetet, amelynek pénzügyi-anyagi ellátása szolgálat színvonalra folyamatosan javult.

Azok a a 60'-as évek

- **Aknazár** visszarakása de **már csak nyugaton**
- fokozatosan áttevődött a figyelem a nyugati határszakaszra, mely erő-eszköz és járőrsűrűség növelésében is megmutatkozott;
- csökkent a mélységben folytatott nyílt ellenőrzés határtól való távolsága;
- a csehszlovák, szovjet és román határszakasz után a jugoszláv határszakaszon is bevezették az **1 fős járőrözést**;
- **1965-71 között felszedték az aknamezőt, helyette EJR-t telepítették le**, mely lényegesen humánusabb volt elődjénél;
- megszüntették a 15 km-es határövezetet;
- délen 500 m-es, nyugaton 2 km-es határsávot hoztak létre;
- fokozatosan fejlesztésre került a technikai eszközpark (gk-k, híradó eszközök, stb.);
- új technikai eszközök kerültek rendszeresítésre (optikai eszközök, H-63, AK gpi., stb.)
- **Kezdetét vette a határforgalom növekedés, kishatárforgalom új formában visszaállítása**

1968 csehszlovák események, Határőrségi feladatok

- Megerősített szolgálat
- Északi határszakasz megerősítése
- Határforgalom lezárása
- Határzár, határövezet, elrendelése
- Csehszlovák állampolgárok határátlépésének szüneteltetése.
- Csehszlovák határőrizeti erők lefegyverzése
- Csapatok átléptetése.....

Minőségi változás a tiszti, tiszthelyettes képzésben

- ETI
- KLKF Határőr tanszék emelt szintű tisztképzés
- RTF
- Szovjetunió főiskola + továbbképzés
- BM továbbképző (Fácános)
- ZMKA
- Kiképző bázisok: Körmend, Siklós, Nyírbátor, Adyliget....
- **1970-es évek végére elindul a generáció váltás!**

Életszínvonal növekedés

- HT-s polgári állomány elhelyezési és fizetési helyzet javítása
- Komfortosabb laktanyák, lakások
- Őrsökön sertés és kert gazdálkodás

Földesi Jenő: 1987 OPK éves értekezéslet

„Most összességében megmondhatjuk elvtársak, északról, kelet egy részéről és délről nyugodt fuvallatok vannak. Nincs olyan széljárás, ami a Határőrség tevékenységét más irányba terelné, jelentősen befolyásolná vagy befolyásolhatná. Ami befolyásolja, elvtársak, az az előző időszakban kialakult folyamat, tendencia, a határforgalom növekedése.”

Út az EJR felszedéséhez

- Helsinki folyamat
- Világútlevíl (1988 jan. 01.) iszonyatos határforgalom növekedés
- Mos. Gazdasági nehézségek
- 1987 Székely János levele az EJR felszámolásra
- 1988 Németh Miklós kihúzza a költségvetésből az EJR felújítási keretet
- 1989. febr. 28 Pol. Biz. döntés
- 1989. május 02. Hegyeshalom

80-as évek

- **Brennbergbánya, majd Szentpéterfa kikerítése**
1986 jelzései:
- vadtól származó jelzés: 5252 (őz nyúl vaddisznó, madár)
- műszaki technikai jelzés: 2519
- vihar által kiváltott jelzés: 332
- hsáltal leadott jelzés: **44**
- egyéb jelzés: 1266
- összesen **9413**

1989 május 2.

*„Ma itt, ezen a ponton ért véget
Európa 40 éves kelet-nyugati megosztottsága.
Beláthatatlan következményekkel járhat
Európa, az NSZK, de különösen az NDK
számára.”*

Joachim Jauer – ZDF